

N:o 10.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om utsträckning af allmän åklagares åtalsrätt i vissa fall.

Bland de motioner rörande ändringar i gällande strafflag, hvilka vid innevarande Riksdag föreligga till behandling, afse tvenne utsträckning i vissa hänseenden af allmän åklagares åtalsrätt. Dessa motioner hafva afgifvits inom Andra Kammaren, n:o 65 af herrar *Anders Olsson* i Mårdäng och *Jonas Andersson* i Ölsund, äfvensom n:o 15 af herr *Jan Eliasson* samt afse att ställa under allmänt åtal, den förra de förbrytelser mot hemfriden, som omförmälas i 11 kap. 10 och 12 §§ strafflagen, samt den senare de arter af oredlighetsbrott, för hvilka i 22 kap. 11 och 14 §§ samma lag stadgas ansvar.

De förbrytelser, herrar *Anders Olsson* i Mårdäng och *Jonas Andersson* i Ölsund vilja ställa under allmänt åtal, angifvas i ofvan först nämnda kapitel på följande sätt:

10 §. Bryter man annans hemfrid, i ty att man med våld, eller eljest emot hans vilja, intränger i hans hemvist, vare sig gård, hus eller fartyg, eller vägrar att derifrån, efter tillsägelse, sig begifva, eller ock dit sig insmyger eller der gömmer sig undan, utan att kunna skälig anledning dertill visa; straffes med böter, dock ej under tio riksdaler, eller fängelse i högst sex månader. Begår någon sådant hemfridsbrott i uppsåt att annan våldföra; må, ändå att uppsåtet ej varder fullbordadt, till straffarbete i högst två år dömas.

12 §. Bryter man hemfrid, i ty att man, af ondska, slår in fönster i annans hus eller kastar i annans gård, hus eller fartyg in sten eller

annat; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Sker det af öfverdåd eller okynne; vare straffet böter.

Den som kastar sten eller annat å annans hus, bultar eller gör annat våld derå eller kommer oljud eller oväsande åstad i annans gård eller trädgård, varde, der hemfrid derigenom störes, straffad med böter.

Det lagrum, hvilket afhandlar åtalsrätten vid ifrågavarande hemfridsbrott, nemligen 13 §, i samma kapitel lyder för närvarande:

»Brott, som i 10, 11 eller 12 §§ sagdt är, må ej åtalas af allmän åklagare, der det ej af målsegande till sådant åtal angifves.»

Enligt motionärernas förslag skulle detta lagrum erhålla följande lydelse:

13 §. Brott, som i 10 och 12 §§ sagdt är, må åtalas af allmän åklagare eller målsegande. Brott, som i 11 § sägs, må ej åtalas af allmän åklagare, der det ej af målseganden till sådant åtal angifves.

Till stöd för sin motion anföra herrar Anders Olsson och Jonas Andersson hufvudsakligen följande: Det vore ett lika sorgligt som känt faktum, att hemfridsbrott af den beskaffenhet, som i deras motion afsåges, föröfvades i stor omfattning, i synnerhet i de delar af riket, der ungdomen tillåtes löpa ute under nätterna, men att dessa brott allenast i ett obetydligt antal fall af vederbörande beifrades. Orsaken härtill torde i vissa fall vara okunnighet om, att särskild angivelse vore nödvändig, derest allmän åklagare skulle kunna ingripa, men oftast vore tvifvelsutän anledningen att söka i fruktan för hämnd från den brottsliges sida. En förändring i den af motionärerna angifna riktning skulle slutligen icke obetydligt främja ordning och skick i de orter inom vårt land, der i sådant hänseende hittills varit mindre väl bestäldt.

Med afseende å ifrågavarande brott anser sig utskottet böra framhålla, att desamma måste anses vara af den beskaffenhet, att målseganden bör tillerkännas pröfningsrätt, huruvida rättskränkningen skall beifras eller icke, i det man synes med rätta kunna fordra målsegarens yrkande på rättskränkningens bestraffande såsom ett kännetecken derpå att rättskränkningen varit af den allvarliga beskaffenhet, att statens verksamhet i och för dess bestraffande bör inträda. Samhällets intresse i hemfridsbrottens beifrande torde enligt utskottets åsigt vid sådant förhållande vara tillräckligt tillgodosedt med nuvarande bestämmelse, enligt hvilken allmän åklagare är pliktig åtala sådana brott, som hos honom af målsegande angifvas. Den af motionärerne anmärkta omständighet, att endast ett fåtal hemfridsbrott pläga beifras, torde vidare icke — såsom motionärerna förmena — hafva sin grund deri, att dessa brott

äro undantagna från allmänt åtal, utan beror fast hellre derpå, att de vanligaste förekommande formerna af hemfridsbrott nemligen de, som omförmälas i 12 §:s senare moment, så nyligen som genom 1890 års lagstiftning belagts med ansvar ifrån att förut hafva varit straffria. Det synes för öfrigt vara mindre följdriktigt att, såsom motionärerna föreslagit, från allmän åklagares åtalsrätt undantaga den i 11 § omförmälda art af hemfridsbrott, husransakan af obehörig person eller i olaga ordning, men stadga sådan rätt i fråga om förbrytelserna enligt 10 och 12 §§; hvarigenom en skilnad skulle i förevarande hänseende uppdragas mellan de olika slagen af hemfridsbrott, hvilken icke kan sägas vara påkallad af deras olika beskaffenhet.

På grund af hvad sålunda anförts, föranlåtes utskottet hemställa,

1:o att herrar *Anders Olssons* och *Jonas Anderssons* motion icke må af Riksdagen bifallas.

Hvad derefter angår den af herr *Jan Eliasson* väckta motion, så angifvas de förbrytelser, denne vill ställa under allmänt åtal, i 22 kap. 11 och 14 §§ strafflagen sålunda:

11 §. Förfalskar man, svikligen förbyter, försnillar eller eljest uppsåtligen förskingrar annans gods, det man i besittning hafver; straffes högst med straffarbete i två år.

14 §. Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet mot hufvudman; vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Förleder man, i sviklig afsigt annan till oskäligen rättegång; straffes med böter.

Jemlikt 21 § i det nämnda kap. sådan denna § lyder i lagen den 20 juni 1890, få ifrågavarande oredlighetsbrott ej åtalas af annan än målsegande; och det är sålunda närmast i detta lagrum, herr *Jan Eliassons* motion afser att göra ändring.

Till stöd för den föreslagna förändringen anför herr *Eliasson* hufvudsakligen följande: Oredlighetsbrotten hafva på senare tiden snarare till- än aftagit. Erkännas måste visserligen, att dylika brott i ganska stort antal blifvit beifrade och bestraffade, men det kunde på samma gång icke förnekas, att flere dylika förbrytelser, till följd af

målsegares medgörlighet eller dennes fruktan för kostnader och obehag, undgått lagens näpst. Exempelen smittade, och icke nog härmed; komme det ofta att upprepas, att personer med bildning, som tillgripit andras medel, lemnades utan åtal eller, der åtal af allmän åklagare egt rum, befriades på grund af dennes obehörighet, kunde detta gifva anledning till, att i vidsträckta lager af svenska folket den mening satte sig orubbligt fast, att man i vårt land faktiskt hade en lagstiftning för underklassen och en annan för öfverklassen.

Om sådant kunde gagna samhället; om den fruktansvärdt slappa affärsmoral, som yttrade sig i det tillväxande antalet af förskingrings-, försnillnings- och förfalskningsbrotten, kunde lända till heder för vårt land och till nytta för samhällsfridens bevarande, tilläte sig motionären betvifla. I långliga tider hade samhället haft rätt att beifra och bestraffa begångna brott, och att alla borde stå lika inför lagen, vore en fordran, som icke minskats i våra dagar.

Beträffande tjufnadsbrotten vore dessa ställda under allmänt åtal, och lika brott syntes följdriktigt kräfva samma straffrättsliga behandling.

I det förslag till ändringar i strafflagen, som förelåg till behandling vid 1890 års riksdag, hade Kongl. Maj:t beträffande åtalsrätten angående ifrågavarande förbrytelser, hvilka förut kunnat allenast af målsegande beifras, föreslagit, att allmän åklagare skulle efter angifvelse af vederbörande målsegande ega att åtala desamma. Såsom skäl för den föreslagna förändringen anfördes, att ifrågavarande brott syntes vara af den beskaffenhet, att man ej borde förmena en förorättad målsegande allmän åklagares bistånd vid desammas beifrande. I afgifvet utlåtande, n:o 44, hemställde emellertid lagutskottet, att förslaget i denna del icke måtte bifallas, utan 21 § i 22 kapitlet bibehållas vid sin förutvarande lydelse. Enligt utskottets åsigt skulle nemligen den af Kongl. Maj:t föreslagna förändringen, derest densamma genomfördes, komma att medföra en verkan, som icke syntes tillfredsställande. Af stadgandet i 19 § 4 mom. af förordningen om strafflagens införande följde nemligen, att, sedan målets handläggning framskridit till en viss punkt, det icke längre stode i målsegandens magt att få målet nedlagdt, hvidan förlikning mellan målseganden och den felande vore beträffande ansvarspåföljden utesluten. Vid brott af ifrågavarande slag kunde det emellertid vara för målseganden ganska fördelaktigt att ingå på en förlikning, hvartill komme att brottens beskaffenhet icke vore sådan, att

det allmänna rättsmedvetandet påkallade deras bestraffning, då måls-eganden vore villig att nedlägga sin talan.

Utskottets sålunda grundade hemställan blef ock af Riksdagen godkänd.

Den ställning till förevarande fråga, som lagutskottet vid 1890 års riksdag intagit, finner utskottet ej anledning att frånträda. Utskottet anser sålunda fortfarande de förbrytelser, hvarom här är fråga, innefatta kränkning af det enskilda förtroendet, och att af sådan grund endast den kränkte själf bör ega att påkalla rättskränkningens bestraffande. Privata hänsyn af mer eller mindre ömtålig art kunna för den, mot hvilken rättskränkningen rigtats, innefatta tillräcklig anledning att ej åt offentligheten prisgifva sina enskilda affärer; och dessa hänsyn bör lagstiftaren icke utan tvingande skäl lemna å sido. Utskottet har derjemte icke kunnat undgå att finna, huru som ett bifall till motionärens framställning ingalunda skulle i den utsträckning, motionären synes vilja antaga, främja syftet med densamma. Af ifrågavarande förbrytelsers egenskap att utgöra rättskränkningar af öfvervägande enskild natur följer nemligen, att ett verksamt ingripande från målsegandens sida under alla omständigheter erfordras för att ett anstaldt åtal må vinna åsyftad utgång, och det torde knappast behöfva påpekas, huru det för en åklagare, som i förlitande på verksamt bistånd från målsegandens sida anhängiggjort ansvarstalan, måste ställa sig synnerligen vanskligt att föra denna till åsyftadt slut, om af en eller annan anledning det utlofvade eller åtminstone påräknade understödet blefve helt lamt eller tilläfventyrs fullständigt uteblefve.

På grund häraf hemställer utskottet,

2:o att icke heller herr *Jan Eliassons* motion må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 14 februari 1893.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.

Reservation:

af herr *Annerstedt*, med hvilken herr *Ölander* instämt: »Då jag fortfarande är af den uppfattning, som uttalades i Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen år 1890, att giltig anledning ej förefinnes att förmena en förorättad målsegande allmän åklagares bistånd vid beifrande af de i 11 och 14 §§ 22 kap. strafflagen omförmälda förbrytelser, har jag allenast på den grund biträdt det beslut, som af lagutskottet vid punkten n:o 2 blifvit fattadt, att jag af de uttalanden, som inom utskottet i frågan förekommit, ansett mig berättigad sluta att inom Riksdagen den mening, som år 1890 i detta ämne gjorde sig gällande, ännu icke under den korta tid, som derefter förflutit, undergått någon förändring.
